

Осадча О.В.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України

ПЕРШИЙ З'ЇЗД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІЩАНОГО РАЙОНУ УКРАЇНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ О.М. ЗАСУХІНА

Висвітлено значення I агрономічного з'їзду працівників піщаного краю України; проаналізовано важливий етап наукової біографії Олексія Миколайовича Засухіна – одного з фундаторів сільськогосподарської дослідної справи на малопродуктивних піщаних ґрунтах Полісся, його внесок у розвиток суспільної агрономії, в організацію і побудову сільськогосподарських досліджень, розроблення напрямів і методів для подальшого розвитку аграрної науки. Методологія дослідження опирається на принципи історизму, науковості, об'єктивності. Під час розкриття досліджуваної теми застосовано три підгрупи методів: загальнонауковий (історико-порівняльного, аналізу та синтезу, узагальнення, логічного), специфічно-історичний (проблемно-хронологічного, історико-системного, персоніфікації) та міждисциплінарний (статистичного, бібліографічного, персонально-біографічного, джерелознавчого, архівознавчого аналізу). Наукова новизна полягає у тому, що вперше розкрито значення I з'їзду агропрацівників піщаного району та його вплив на розвиток сільського господарства на малопродуктивних піщаних ґрунтах України. Проаналізовано науковий доробок О.М. Засухіна під час роботи на Радомисльській сільськогосподарській станції та його участь у I з'їзді сільськогосподарських працівників піщаного району України. Установлено значення регіонального спеціалізованого сільськогосподарського з'їзду в удосконаленні наукових основ ведення землеробства, що забезпечило сприятливі умови для поширення наукових знань про ефективні сівозміни у системах землеробства шляхом обговорення та опублікування наукових і практичних результатів видатних учених-агрономів та діячів сільського господарства. Установлено велике координуюче значення I з'їзду діячів сільськогосподарської дослідної справи піщаного краю відносно теоретичного галузевого дослідництва, на якому вирішували проблеми методологічного й організаційного характеру.

Ключові слова: теоретичні основи, практичне застосування, сільськогосподарські з'їзди, раціональне землеробство, суспільна агрономія.

Постановка проблеми. Тема дослідження аграрної історії та розвитку сільського господарства продовжує залишатися актуальною і на сучасному етапі розвитку країни. Таким чином, дослідження історії діяльності з'їздів, їхнього теоретичного і практичного внеску є пріоритетним завданням для національної спільноти в нинішні часи перебудови суспільно-економічних та науково-виробничих відносин в Україні. Організація і діяльність агрономічних з'їздів на теренах нашої держави викликає не тільки історичну, а й практичну зацікавленість, оскільки їх дослідження дає змогу визначити особливості розвитку вітчизняної аграрної науки, зокрема розвитку наукових основ ведення землеробства малопродуктивних піскуватих ґрунтів Полісся. Вирішення цієї проблеми за матеріалами I з'їзду агропрацівників піщаного району дає змогу відтворити вагомий етап розвитку вітчизняної аграрної науки. Розгля-

даючи дослідну справу, постає необхідність приділяти особливу увагу біографіям аграріїв, імена яких за різних обставин були забуті, а науковий доробок так і залишився недостатньо вивчений і оцінений сучасними фахівцями. Об'єктивний аналіз внеску особистості у розвиток сільськогосподарської дослідної справи є одним з основних завдань теперішньої історії розвитку сільськогосподарської дослідної справи. Уже чимало зроблено у справі вивчення аграрного питання в історії українського народу. Одним із таких діячів став О.М. Засухін (1884–1922). Він відіграв важливу роль у становленні агрономічної дослідної справи і сільськогосподарського виробництва на науковій основі у колишній Російській імперії, у тому числі в Україні. Зокрема, значною подією став I з'їзд агропрацівників піщаного району України при Радомисльській сільськогосподарській дослідній станції 25–28 червня 1922 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці дослідників, науковців та фахівців дали поштовх до висвітлення в українській історії значення сільськогосподарських з'їздів для розвитку наукових основ та поширення серед населення знань про системи землеробства початку ХХ ст. Про вагомий економічний значимість діяльності сільськогосподарських з'їздів, нарад, конференцій та виставок стверджує доктор сільськогосподарських наук, доктор історичних наук, професор, академік НААН В.А. Вергунов у чотирьох частинах «Нарисів історії аграрної науки, освіти та техніки» [1–4]. У цьому контексті дослідження історії вітчизняної галузевої дослідної справи здійснює доктор історичних наук Н.П. Коваленко [5; 6], у своїх працях вона розкриває значення проведення сільськогосподарських з'їздів для розвитку наукових основ та поширення серед населення знань про сівозміни у системах землеробства другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

Водночас зазначені історичні дослідження недостатньою мірою відтворюють основні аспекти становлення сільськогосподарської науки. Зокрема, поза увагою дослідників залишилася така проблема, як поширення знань про становлення і розвиток наукових основ систем землеробства завдяки скликанню сільськогосподарських працівників піщаного краю. І тому історіографія проблеми недостатньо об'єктивно висвітлює вплив О.М. Засухіна на розвиток і становлення сільськогосподарської дослідної справи на Поліссі, а також значення спеціалізованого зібрання аграріїв піщаного району України.

Постановка завдання. Метою даної статті є розкриття впливу О.М. Засухіна на розвиток і становлення сільськогосподарської дослідної справи на Поліссі України та висвітлення значення І агрономічного з'їзду працівників піщаного краю.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 1914 р. Київське губернське земство запросило О.М. Засухіна очолити новостворену спеціалізовану установу на пісках – Радомисльську сільськогосподарську дослідну станцію. За його безпосередньої участі й сформувалася наукова установа. Із цього моменту діяльність ученого пов'язувалася з науковою і організаторською діяльністю з питань сільськогосподарської дослідної справи на піщаних ґрунтах Полісся України.

Слід відзначити, що друга половина ХІХ – початок ХХ ст. характеризувалися бурхливим розвитком аграрної науки та становленням науково-дослідних установ: дослідних полів, станцій, господарств. Потрібно було не лише розглядати

наукові проблеми, а й проводити обговорення наукових і практичних результатів у рамках таких науково-просвітницьких заходів, як публічні читання лекцій, скликання сільськогосподарських з'їздів і влаштування галузевих виставок з участю відомих учених, землевласників, сільських господарів, а також представників наукових і освітніх установ та організацій.

Тому в низці заходів для розвитку сільського господарства одне з основних місць належало проведенню сільськогосподарських з'їздів, які повинні були стати, по-перше, засобом розповсюдження сільськогосподарських знань серед населення та засобом обміну спостереженнями і досвідом, а по-друге, надавали б повідомлення про дії та заходи уряду, земств та інших установ на користь розвитку сільського господарства. Окрім того, запровадження масових заходів, які давали змогу зібрати під час їх проведення значно більше учасників, аніж на засіданнях сільськогосподарських товариств, забезпечували більш дієві комунікаційні зв'язки між ученими, землевласниками та представниками уряду. За сприяння уряду почали організовуватися загальні та місцеві сільськогосподарські з'їзди, не винятком стало зібрання аграрних працівників піщаного краю, метою яких було з'ясування проблем та недоліків сільськогосподарського виробництва.

О.М. Засухін став першим ініціатором галузевого зібрання [7, с. 2] і надавав йому великого значення в контексті встановлення зв'язку дослідної станції з аграрними працівниками, які працювали над вирішенням питань сільськогосподарського виробництва піщаного Поліського краю України.

Відкриваючи І з'їзд агропрацівників піщаного району, вчений О.М. Засухін [7, с. 12] приділив значну увагу значенню подібних зібрань. Одним із найважливіших питань переходу від доби національно-визвольної революції (1917–1919 рр.) до «мирного» господарства стало отримання високих і сталих врожаїв сільськогосподарських культур. Пovoєнні роки – це час, коли перед Україною постало основне важливе завдання – відбудова економіки, зокрема відбудова зруйнованого сільського господарства. Малопродуктивне українське Полісся не стало винятком. Унаслідок цих подій і земельної реформи лише 12% орної землі району перебувало у землевласників, тому перехід цих земель у руки селян уважався таким, що суттєво не змінить їхнє благополуччя. Лише найменш забезпечені верстви населення дещо збільшили свої наділи.

Учений убачав лише один вихід зі скрутного стану сільського господарства – інтенсифікація господарства. Відзначаючи, що селяни готові до радикальних змін у веденні своєї економіки, враховуючи колосальний психологічний здвиг як результат війни і революції, вони звернули увагу на приведення своєї землі до порядку – на землеустрій. Запити селян із землеустрою до земельпорядних органів мали на меті впорядкування земельних наділів кожного господарства до однієї межі. Безумовно, це був перший крок до раціоналізації господарства, оскільки без землеустрою було б неможливо провести роботу з реорганізації сільського господарства у цілому.

Наступним кроком О.М. Засухін визначив правильне користування земельним наділами в нових умовах із використанням новітніх науково обґрунтованих систем землеробства. Усе це він аргументував багаточисленними зверненнями селян до Радомиської дослідної станції для отримання практичних порад поліпшення своїх господарств, чого до 1922 р. не спостерігалося [7, с. 13]. Це пояснювалося тим, що 1922 р. був першим роком, коли населення відчуло, що настав кінець воєнним діям і зміні правителів і можна займатися мирною працею.

Учений передбачав, що в найближчі роки населення більш цікавитиметься агрономічними знаннями, і характер поданих питань стане більш складнішим, аніж у довоєнні роки. Тому, відкриваючи I з'їзд агропрацівників піщаного краю, він наголошував на необхідності подальших подібних зібрань для з'ясування проблем та недоліків сільськогосподарського виробництва малопродуктивних ґрунтів Полісся, формування нових напрямів землеробства, а також для сприяння науково-просвітницькій діяльності з проблем сільського господарства, оскільки було недостатньо даних для повної характеристики ведення економіки цього району.

Окрім того, О.М. Засухін зосереджував увагу на використанні тих матеріалів, які вже існували по веденню господарства піщаного краю, і закликав висвітлювати першочергові потреби сільських господарів [7, с. 15], сприяючи розповсюдженню досвіду та досягнень наукових і дослідних інституцій у справі поліпшення організації сільського господарства та згуртуванню роздібнених сил окремих господарств у знаходженні найбільш правильного вирішення проблем та суспільно-агрономічної роботи.

Таким чином, перший з'їзд агропрацівників піщаного району України (Полісся) мав уста-

новити зв'язок між суспільними агрономами і агрономічними дослідями на піскуватих ґрунтах Радомиської сільськогосподарської дослідної станції.

Склад учасників I з'їзду налічував 25 представників владних повноважень, наукових і дослідних інституцій у справі покращення організації сільського господарства на піскуватих ґрунтах, серед них: голова та заступник Київського обласного управління з дослідної справи А.І. Душечкін і А.В. Федоров, завідувач Київської філії сільськогосподарських наук А.Г. Терниченко, губернський зоотехнік П.В. Анікеєв, повітовий агроном Чорнобильського повітового земвідділу Добровольський, повітові агроботаніки Чорнобильського повітового земвідділу А.А. Вітер, К.І. Горбатенко, В.А. Шура-Бура, повітовий агроном Радомиського повітового земуправління В.Н. Веселовцов, повітовий зоотехнік Радомиського повітового земуправління Е.М. Мясен, завідувач землеустрою Малинського окружного правління В.П. Іванов, завідувач землеуправління Малинського окружного правління Т. Кабанін, заступник завідувача землеуправління Бацьковський, завідувач науково-практичних досліджень сільського господарства П.С. Ткаченко, районний агроном і його помічники А.П. Ващенко, К.І. Матвеев, І.І. Вернигора, завідувач Ставицького сільськогосподарської школи Н.Г. Логінов. Окрім керівника Радомиської сільськогосподарської станції О.М. Засухіна та його помічниці В.Ф. Пальміної, тут були присутні завідувач відділу тваринництва В.В. Михайловський, відділу застосування Л.С. Легкий, спеціаліст із луківництва А.Г. Варес, технік із тваринництва Г.І. Литвиненко, технік відділу застосування В.А. Славик.

Програма з'їзду передбачала виступи видатних діячів, агрономів і професіоналів своєї справи. Тут було заслухано дві доповіді О.М. Засухіна «О задачах районных съездов» й «Основные выводы опытного поля Радомысльской с.-х. опытной станции», доповідь В.П. Іванова «Землеустроительная политика и нужды местного селянского землеустройства», а також доповіді А.Г. Вареса «Кормовой вопрос в районе», В.В. Михайловського «О направлении работ отдела животноводства в связи с положением животноводства в районе», Л.С. Легкого «Программа деятельности и организации отдела применения» та наставника українського ґрунтознавства Г.Г. Махова «Почвы района».

Заслухавши доповідь Г.Г. Махова, з'їзд установив нагальну необхідність видання наявних

матеріалів по досліджених ґрунтах району та необхідність планомірного обстеження земель сільськогосподарського призначення працівниками дослідної установи і висвітлення результатів визначення ґрунтів у науково-популярній літературі, у чому рекомендував звернутися за допомогою до Київського обласного управління з дослідної справи.

За доповіддю завідувача землеустрою Малинського окружного правління В.П. Іванова «Землеустроительная политика и нужды местного селянского землеустройства» рекомендували доповідь до друку, а тези доповіді розповсюдити серед місцевих агрономічних дільниць. На важливість цієї доповіді вказує й те, що з'їзд постановив необхідність обов'язкової присутності агрономів під час розроблення проєкту відведення земельних ділянок.

Заслухавши доповідь А.Г. Вареса про важливість інтенсивного розвитку кормових ділянок району, з'їзд погодив думку доповідача відносно необхідності широкого опрацювання даного питання дослідною станцією, а також звернув увагу на важливість водно-болотних угідь району.

Представлена доповідь О.М. Засухіна про роботу Радомисльської дослідної станції [8, арк. 1–25] показала тісний зв'язок дослідної установи із сільськогосподарським виробництвом. Учений виокремив цінні поради щодо ефективного використання сидератів, внесення гною та мінеральних добрив у сівозмін на особливих ґрунтах району. Його велике значення для подальшого розвитку сільського господарства піскуватого краю полягало у започаткуванні згуртування сил учених-дослідників, обміні досвідом і окресленні основних шляхів та завдань у роботі дослідної установи, у тому числі й дослідженні різних аспектів сівозмін у системах землеробства.

Заслухавши й обговоривши доповідь керівника станції О.М. Засухіна, визначили, що робота дослідної установи поставлена в правильному напрямі і відповідає поставленим проблемам сільського господарства того часу. Уважаючи, що отриманий матеріал є важливим рішенням проблем культури землеробства та раціонального вирощування культур у сівозмін, зазначили на необхідності використання його як методичних рекомендацій у перебудові сільського господарства району. З'їзд постановив, щоб усі отримані висновки дослідної станції були опубліковані якнайшвидше.

За доповіддю В.В. Михайловського відносно наміченої широкої інтенсифікації тваринництва

в районі та ознайомившись із головними напрямами роботи відділу тваринництва, з'їзд звернув увагу на важливість тваринництва та рекомендував розширити цю роботу, враховуючи розвиток тваринництва в районі згідно з роботами місцевих організацій у цій галузі.

Представлена доповідь Л.С. Легкого показала, що програма діяльності й організації відділу застосування може бути покладена в основу подальшої діяльності відділу. За результатами її обговорення вирішили, що відділ може працювати стаціонарно за умови встановлення зв'язку працівників станції з населенням.

Заслухавши та обговоривши доповіді відділів Радомисльської дослідної станції, з'їзд відзначив відсутність взаємозв'язків між відділами станції та пропонував урахувати швидкий розвиток сільського господарства. Було рекомендовано створення нового економічного відділу з метою вивчення статистики і динаміки району в економічному відношенні, а також в інтересах мотивацій, обґрунтувань і погоджень програм роботи всіх відділів.

Ураховуючи фінансовий і матеріальний стан дослідної установи, з'їзд постановив повітовим земвідділам, що обслуговують станцію, сплатити частину щорічних видатків станції, а в поточному році виділити 1 000 пудів (близько 16 380 кг) жита. У зв'язку із зацікавленістю повітового земельного управління в роботі станції з'їзд пропонував Радомисльському повітовому земвідділу видати праці зібрання за власні кошти.

Результати роботи І з'їзду створили сприятливі умови для скликання ІІ з'їзду діячів сільськогосподарської дослідної справи піщаного району України (Полісся), яким керував С.Е. Дувин. Настанови І з'їзду забезпечили планомірну організацію видання сільськогосподарських досліджень у науковій та науково-популярній літературі, створення великих сільськогосподарських показових дослідних полів, основою діяльності яких виступали польові дослідження та практичне впровадження. До його програми увійшли проблеми, що охоплювали майже всі галузі сільськогосподарського виробництва, у тому числі землеробство і городництво, де особливу увагу приділено організаційним проблемам та методиці виконання досліджень сівозмін із городніми культурами. Другий з'їзд агропрацівників піщаного району показує невиконання настанови щодо створення економічного відділу. Радомисльська станція знову подає клопотання про створення такого відділу та виділення фінансування на його

утримання. Зібрання черговий раз наголосило на важливості оприлюднення досягнень сільського господарства піщаного краю і закликала Волинське, Київське і Чернігівське губернські земуправління, а також Городнянське, Житомирське, Київське, Коростенське, Овручське, Остерське і Радомисльське окружні земуправління виділити кошти для видання і розповсюдження таких матеріалів серед зацікавлених осіб.

На II з'їзді агропрацівників піщаного району України (Полісся), який проводився 25–27 червня 1923 р., правонаступник О.М. Засухіна – С.Е. Дувин виступив із доповіддю «Пам'яті А.Н. Засухіна». Наступного 1924 р. видається наукове видання, присвячене пам'яті Олексія Миколайовича, під назвою «Основы агроработы на песчаных почвах Полесья. Сборник, посвященный памяти А.Н. Засухина» за редакцією тодішнього завідувача дослідницької станції С.Е. Дувина. У це видання увійшов і некролог, написаний С.М. Москвичевим, який був опублікований також в офіційному друкованому виданні Сільськогосподарського наукового комітету «Вісник сільськогосподарської науки» [9, с. 185–186], у виданні Всеукраїнського агрономічного товариства в щотижневикі «Українська сільськогосподарська газета» [10, с. 6–7], у журналі «Сельскохозяйственное опытное дело» [11, с. 2–5]. Ці видання висвітлюють основні етапи наукової роботи вченого, частково розкривають його внесок у розвиток агрономії та містять деякі наукові здобутки О.М. Засухіна, що послугувало одним із важливих джерел під час написання дослідження. У науковому виданні, присвяченому пам'яті О.М. Засухіна, наводяться його доповіді [7, с. 12–14, 20–35, 39–49]: «Значение районных агрономических съездов», «Основные задачи Радомысльской с.-х. опытной станции, в связи с природными и экономическими условиями района и программа опытов», «Основные выводы опытного поля Радомысльской с.-х. опытной станции».

Слід відзначити, що на початку XX ст. діяльність агрономічних з'їздів і сільськогосподарських нарад забезпечила сприятливі умови для

поширення наукових знань із розвитку сільського господарства. Такими зібраннями були: 18–19 грудня 1912 р. – нарада з провадження сівозмін із коренеплодами і кормовими травами [12, арк. 20]; 15–17 вересня 1912 р. – розглядалося питання вирощування кормових буряків і моркви у сівозмінах [13, арк. 22]; упровадженню плодових сівозмін присвячене зібрання 15–17 вересня 1913 р. [14, арк. 17]; 30–31 січня 1914 р. на зібранні розглядали питання впровадження травопільних сівозмін і розподіл земельної площі на ділянки у багатопільних сівозмінах із застосуванням парів [15, арк. 7]; 25–28 червня 1922 р. – спеціалізоване зібрання агропрацівників піщаного району України при Радомисльській сільськогосподарській дослідній станції. Усі ці наради сільськогосподарських представників приділяли значну увагу проблемам щодо галузевого дослідництва з агрономії.

Висновки. Таким чином, I з'їзд діячів сільськогосподарської дослідної справи піщаного краю мав велике координуюче значення для теоретичного галузевого дослідництва, на якому вирішували проблеми методологічного й організаційного характеру. У роботі I сільськогосподарського з'їзду агропрацівників піщаного району України (Полісся), який проводився 25–28 червня 1922 р., взяли участь не тільки працівники станції, а й науковці, господарі, представники уряду та інші зацікавлені особи та організації. Виокремилася зібрання як за загальними проблемами агрономії і певними напрямками сільського господарства, так і за регіональним значенням.

Можна зробити висновок, що діяльність I сільськогосподарського з'їзду агропрацівників піщаного краю забезпечила сприятливі умови для поширення наукових знань про ефективні сівозміни у системах землеробства шляхом обговорення та опублікування наукових і практичних результатів видатних учених-агрономів та діячів сільського господарства. Це сприяло ефективному практичному застосуванню удосконалених форм ведення землеробства у селян та великих землевласників Волинської, Київської і Чернігівської губерній колишньої Російської імперії.

Список літератури:

1. Вергунов В.А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки. Київ : Аграрна наука, 2006. Ч. 1. 492 с.
2. Вергунов В.А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки. Київ : Аграрна наука, 2008. Ч. 2. 568 с.
3. Вергунов В.А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки. Київ : Аграрна наука, 2010. Ч. 3. 284 с.

4. Вергунов В.А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки. Київ : Аграрна наука, 2012. Ч. 4. 324 с.
5. Коваленко Н.П. Становлення та розвиток науково-організаційних основ застосування вітчизняних сівозмін у системах землеробства (друга половина XIX – початок XXI ст.). Київ : Нілан-ЛТД, 2014. 490 с.
6. Kovalenko N.P. Features of agrarian production on Ukrainian earth in the XIX-st century. *History of science and technology*. 2018. Vol. 8. № 1(12). P. 139–148. DOI: 10.32703/2415-7422-2018-8-1(12)-139-148.
7. Дувин С.Е. Основы агроработы на песчаных почвах Полесья : научное издание. *Сборник, посвященный памяти А.Н. Засухина* / под ред. С. Дувина. Радомысль, 1924. Вып. 14. 80 с.
8. Державний архів Київської області (ДАКО). Ф. 1239. Оп. 35. Арк. 1–25.
9. Москвичев С. О.М. Засухін. *Вісник сільськогосподарської науки*. 1922. Т. 1. Вип. 4. С. 185–186.
10. Москвичев С. Алексей Николаевич Засухин (Некролог). *Українська сільськогосподарська газета*. 1923. 20 січня. № 1. С. 6–7.
11. Москвичев С. А.Н. Засухин. Сельскохозяйственное опытное дело. *Журнал Бюро Всеукраинских съездов по сел.-хоз.опытному делу*. 1923. № 2. С. 3–5.
12. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. Ф. 442. Оп. 711. Спр. 514. Арк. 20.
13. ДАКО. Ф. 1239. Оп. 33. Спр. 15. Арк. 22.
14. ДАКО. Ф. 1239. Спр. 22. Арк. 17.
15. ДАКО. Ф. 1239. Оп. 34. Спр. 5. Арк. 7.

Osadcha O.V. 1st CONGRESS OF AGRICULTURAL WORKERS OF THE SAND DISTRICT OF UKRAINE IN ACTIVITIES AND SCIENTIFIC HERITAGE O.M. ZASUKHIN

The significance of the 1st agronomic congress of workers of the sandy region of Ukraine is highlighted; An important stage of the scientific biography of Oleksiy Mykolayovych Zasukhin, one of the founders of agricultural research on low-yielding sandy soils of Polissya, his contribution to the development of social agronomy, organization and construction of agricultural research, development of directions and methods for further development of agricultural science is analyzed. The research methodology is based on the principles of historicism, science, objectivity. In disclosing the research topic, three subgroups of methods were used: general scientific (historical-comparative, analysis and synthesis, generalization, logical), specific-historical (problem-chronological, historical-systemic, personification) and interdisciplinary (statistical, bibliographic, personal-biographical). , archival analysis). The scientific novelty is that for the first time the significance of the first congress of agricultural workers of the sandy area and its influence on the development of agriculture on low-yielding sandy soils of Ukraine was revealed. The scientific achievements of O.M. Zasukhin while working at the Radomysl agricultural station and his participation in the 1st congress of agricultural workers of the sandy district of Ukraine. The importance of the regional specialized agricultural congress in improving the scientific basis of agriculture, which provided favorable conditions for the dissemination of scientific knowledge about effective crop rotation in agricultural systems by discussing and publishing scientific and practical results of prominent agronomists and agricultural figures. The great coordinating value of the 1st congress of agricultural research activists of the sandy region was established in relation to the theoretical branch research, which solved problems of methodological and organizational nature.

Key words: *theoretical bases, practical application, agricultural convention, rational agriculture, public agronomy.*